

РОЗДІЛ 11 МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341+629.73:614.96(045)

DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2020-1/66>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АВІАПЕРЕВЕЗЕННЯ ДОМАШНІХ ТВАРИН LEGAL REGULATION OF DOMESTIC ANIMALS TRANSPORTATION BY AIR

Атаманчук Т.Р., студентка I курсу магістратури
юридичного факультету
Національний авіаційний університет

Миронець О.М., старший викладач
кафедри конституційного і адміністративного права
Національний авіаційний університет

У статті авторами здійснено дослідження теоретико-правових аспектів перевезення домашніх тварин повітряним транспортом. Проведено аналіз нормативних основ правового регулювання авіатранспортування тварин за джерелами вітчизняного та міжнародного рівня. Визначено основні вимоги та обов'язкові для дотримання власниками домашніх тварин умови щодо зовнішнього вигляду таких об'єктів, стану їх здоров'я, відповідного документального забезпечення для прийняття вказаних тварин повітряним перевізником для перевезення.

Авторами визначено особливості перевезення у пасажирському салоні повітряного судна: а) службових собак у супроводі кінолога; б) собак-поводирів, що супроводжують сліпих або глухих пасажирів; в) дрібних тварин, вага яких разом із засобом перевезення не перевищує восьми кілограмів.

Звернуто увагу на визначення кола осіб, уповноважених видавати ветеринарні документи на тварин, як-от: державні ветеринарні інспектори та офіційні ветеринарні лікарі: 1) управлінь ветеринарної медицини в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, містах обласного значення, районах; 2) державних закладів ветеринарної медицини; 3) регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті; 4) ліцензовані лікарі ветеринарної медицини.

Також авторами зацентровано увагу на тому, що авіатранспортування домашніх тварин може здійснюватись за умови отримання дозволу авіаперевізника під час бронювання чи покупки квитків до початку перевезення.

Крім того, вказано, що авіаперевізник не відповідає за травмування, втрату, захворювання або загибель тварин, які сталися внаслідок відмови у ввезенні їх до країни пункту призначення або транзиту, якщо такої шкоди не заподіяно внаслідок недбалства авіаперевізника. Зроблено висновок, що пасажир відповідає за тварину, яка перевозиться у пасажирському салоні. Саме тому належна підготовка документів, а також самої тварини до авіаперевезення гарантує комфортне перевезення авіатранспортом, а також убезпечує її власника від негативних наслідків.

Ключові слова: повітряне перевезення, домашня тварина, авіаційне перевезення домашніх тварин, ветеринарні документи на тварин, повітряне перевезення службових собак, транспортування собак-поводирів, авіаперевезення дрібних тварин.

In the paper, the authors investigated the theoretical-legal aspects of the transportation of domestic animals by air. The analysis of normative bases of legal regulation of aviation transportation of animals by sources of the national and international level has been carried out. The basic requirements for the pet owners to comply with the conditions for the appearance of such objects, their state of health, the appropriate documentation for the acceptance of the specified animals by the air carrier for transportation have been determined.

The authors determine the peculiarities of transportation in the passenger cabin of the aircraft: a) service dogs accompanied by a dog handler; b) guide dogs accompanying blind or deaf passengers; (c) small animals the weight of which, together with the means of transport, does not exceed eight kilograms.

Attention has been drawn to the definition of the circle of persons authorized to issue veterinary documents on animals, such as: state veterinary inspectors and official veterinarians: 1) veterinary medicine departments in the Autonomous Republic of Crimea, oblasts, cities of Kyiv and Sevastopol, cities of regional significance, districts; 2) state institutions of veterinary medicine; 3) regional services of the state veterinary and sanitary control and supervision at the state border and transport; 4) licensed veterinarians.

The authors also emphasize that air transportation of pets can be carried out subject to obtaining the permission of the air carrier when booking or purchasing tickets prior to the start of transportation.

In addition, it has been stated that the carrier is not responsible for the injury, loss, disease or death of animals that have occurred as a result of the refusal to bring them to the country of destination or transit unless such damage was caused by the carrier's negligence. It is concluded that the passenger is responsible for the animal being transported in the passenger compartment. For this reason, proper preparation of documents, as well as of the animal itself for air transportation guarantees comfortable transportation by air transport and also protects its owner from negative consequences.

Key words: air transportation, a pet, aviation transportation of domestic animals, veterinary documents for animals, air transportation of service dogs, transportation of guide dogs, air transportation of small animals.

Постановка проблеми. Зростання популярності повітряних перевезень спричиняє збільшення кількості авіаперевезень домашніх тварин. Їх транспортування вимагає особливого порядку, що зумовлено необхідністю забезпечення комфортного перевезення пасажирів, дотримуючись при цьому норм гуманності по відношенню до тварин та не порушуючи нормальну роботу авіаперсоналу, що своєю чергою лише збільшує актуальність правового регулювання цього питання.

Аналіз досліджень проблеми. Незважаючи на наявність певного наукового доробку щодо розуміння актів незаконного втручання в діяльність цивільної авіації таких науковців, як В.Д. Бордунов, М.М. Волков, Ю.М. Малєєв, А.Ю. Піджаков, В.І. Рижий, А.В. Філіппов, питання поглиблення наукових уявлень про вказані протиправні діяння, а також ефективну боротьбу з ними не втрачає своєї актуальності.

Мета і завдання статті. Метою статті є визначення особливостей правового регулювання перевезення

домашніх тварин авіаційним транспортом. Для досягнення цієї мети необхідно виконати такі завдання: провести дослідження теоретико-правових аспектів перевезення домашніх тварин повітряним транспортом, проаналізувати нормативно-правове регулювання авіатранспортування домашніх тварин відповідно до вітчизняних та міжнародних джерел, визначити та дослідити необхідні для авіаперевезення тварин умови, обов'язкові для дотримання їх власниками та перевізниками.

Виклад основного матеріалу. Правовою основою перевезення тварин авіаційним транспортом в Україні є: Повітряний кодекс України [1], Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил транспортування тварин» [2], Наказ Державної авіаційної служби «Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» [3], правила повітряних перевезень авіаперевізників тощо. Варто зауважити, що вимоги чинного законодавства з питання авіаційних перевезень тварин сприяють забезпеченню як самих тварин, так і пасажирів та персоналу повітряного судна.

Що стосується міжнародного регулювання перевезення тварин авіаційним транспортом, то основним правовим актом є Європейська Конвенція про захист тварин під час міжнародних перевезень від 13 грудня 1968 року [4]. У ній визначені загальні та спеціальні вимоги перевезення тварин з урахуванням виду транспорту. Зокрема, під час перевезення тварин різних видів на повітряному судні один вид тварин повинен бути відокремлений від іншого виду, що поширюється на тварин різного віку, крім тих, що вгодовують молодняк. Також тварини повинні завантажуватися лише у повітряні судна, які були ретельно вичищені. У відділеннях, де перевозяться тварини, заборонено розміщувати вантажі, які можуть негативно вплинути на стан тварин. Перевізник також повинен вживати відповідних заходів, щоб запобігти надмірно високій або надмірно низькій температурі на борту, враховуючи особливості виду тварин, які перевозяться, а також уникати різких коливань тиску повітря [4].

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил транспортування тварин» транспортування тварин являє собою їх перевезення, що здійснюється одним або кількома транспортними засобами, а також пов'язані з ним операції, включаючи завантаження (вивантаження), перезавантаження і відпочинок у місцях зупинки, до моменту вивантаження тварин за місцем призначення. При цьому для перевезення тварин власник або відправник повинен використовувати засіб перевезення, конструкція якого забезпечує доступ повітря, а дно має бути водонепроникним, вкритим адсорбуючим матеріалом, двері повинні закриватись на замок [2].

Повітряне перевезення тварин, прийнятих як зареєстрований багаж разом з контейнером і харчуванням, має оплачуватися як додаткова послуга, яку пасажир має сплатити відповідно до тарифу, установленого авіаперевізником [3].

Варто зазначити, що повітряне перевезення собак, котів, птахів та інших домашніх тварин здійснюється за умови одержання дозволу авіаперевізника під час бронювання повітряного перевезення. Тварини повинні бути чисті, охайні та не мати неприємного запаху, а також вони обов'язково мають бути належним чином розміщені у контейнерах чи клітках, мати чинні свідоцтва про вакцинації і довідки про стан їх здоров'я, дозволу на ввезення в країну призначення чи транзиту. При цьому авіаперевізник має право визначити спосіб перевезення і обмежити кількість тварин, що дозволяється перевозити на одному рейсі [3].

Зокрема, Авіакомпанія «Міжнародні Авіалінії України» (далі по тексті – МАУ) перевозить лише собак та котів у салоні літака або в якості зареєстрованого багажу. Тварини можуть подорожувати лише у супроводі повнолітніх пасажирів за попереднім погодженням з МАУ. Крім того,

МАУ не несе відповідальності в разі відмови у вивезенні, ввезенні або транзиті тварин. Перевезення можливе за умови, що пасажир бере на себе повну відповідальність за тварину [5].

Таким чином, транспортування домашніх тварин може здійснюватись за умови отримання дозволу авіаперевізника під час бронювання чи покупки квитків до початку перевезення.

У разі перевезення домашніх тварин авіаційним транспортом у пасажирському салоні повітряного судна дозволяється перевозити: а) службових собак у супроводі кінолога; б) собак-поводирів, що супроводжують сліпих або глухих пасажирів; в) дрібних тварин, вага яких разом із засобом перевезення не перевищує восьми кілограмів. При цьому службові собаки та собаки-поводирі повинні мати ошейник та намордник і бути прив'язані до крісла біля ніг кінолога чи власника. Клітки птахів повинні бути покриті щільною темною матерією, через яку не проникає сонячне світло. Пасажир відповідає за тварину, яка перевозиться у пасажирському салоні [3]. Службові тварини та тварини, які супроводжують особу з інвалідністю, перевозяться безкоштовно у пасажирському салоні повітряного судна за умови дотримання правил експлуатації повітряного судна [1].

Варто зазначити, що тварини, вага яких разом із засобом перевезення перевищує вісім кілограмів, перевозяться в багажно-вантажних відсіках. При цьому перевезення домашніх тварин міжнародними рейсами здійснюється за наявності міжнародного ветеринарного сертифіката і дозволу на ввезення та/або вивезення. При цьому обов'язок надання всіх необхідних для перевезення тварин документів, передбачених чинним законодавством країни відправлення, призначення або транзиту, покладається на пасажирів [3].

У «Правилах заповнення, зберігання, списання ветеринарних документів та вимог до їх обліку» визначено порядок розгляду питання про видачу ветеринарного документа, встановлено форми бланків ветеринарних документів, правила заповнення ветеринарних документів, правила зберігання та списання ветеринарних документів, вимоги до обліку ветеринарних документів, а також засвідчено процедуру прийняття рішення про видачу відповідного ветеринарного документа тощо. Зокрема, визначено, що під час перевезення повітряним транспортом ветеринарні свідоцтва (форм № 1, № 2) оформляються комплектом: ветеринарне свідоцтво, його другий оригінал і корінець ветеринарного свідоцтва. Під час перевезення авіаційним транспортом другий оригінал ветеринарного свідоцтва видають старшому провіднику (погоничу), що супроводжує тварин (форма № 1), або кладуть разом з вантажем у вагон, трюм, багаж (форма № 2) [6].

Ветеринарні документи включають в себе: міжнародні ветеринарні сертифікати – для переміщення за межі України; ветеринарні свідоцтва – під час переміщення за межі території Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя, районів, міст; ветеринарні довідки – під час переміщення в межах району. Також ветеринарні документи включають ветеринарні картки та/або ветеринарно-санітарні паспорти на тварин [7].

Право видачі ветеринарних документів на тварин надається відповідним державним ветеринарним інспекторам та офіційним ветеринарним лікарям: 1) управлінню ветеринарної медицини в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, містах обласного значення, районах; 2) державних закладів ветеринарної медицини; 3) регіональних служб державного ветеринарно-санітарного контролю та нагляду на державному кордоні та транспорті. Ветеринарні довідки та ветеринарно-санітарні паспорти на тварин також можуть видаватися ліцензованими лікарями ветеринарної медицини [7].

Важливо зауважити, що особам, які бажають перевезити тварин авіаційним транспортом, необхідно ознайомитись з правилами країни, на територію якої буде ввозитись тварина, а також країн, через які ця тварина буде перемішуватись, зокрема, із встановленими заборонами та обмеженнями на ввезення. Наприклад, що стосується правового регулювання та обмежень щодо ввозу тварин в Україну, то відповідно до статті 375 Митного кодексу України домашні тварини, що ввозяться громадянами на митну територію України, підлягають письмовому декларуванню та застосуванню до них заходів контролю, визначених законом. Кількість домашніх тварин, які можуть бути ввезені в Україну громадянином без застосування заходів гарантування та з поданням органам доходів і зборів документів, які видаються державними органами для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються громадянами через митний кордон України, обмежено законом, зокрема, на митну територію України дозволяється тимчасове ввезення домашніх тварин в кількості не більше трьох ссавців, шести птахів, двадцяти акваріумних риб [8]. Крім того, у разі підтвердження присутності у країні походження або на територіях, через які переміщувався вантаж, особливо небезпечної хвороби, до якої ці тварини є сприйнятливими, ввезення таких тварин в Україну не допускається [7].

Варто звернути увагу на Регламент Європейського Парламенту і Ради по ветеринарно-санітарним вимогам від 26 травня 2003 року, у якому встановлені вимоги стосовно переміщення домашніх тварин між країнами Європейського Союзу та ввезення тварин із третіх країн. Відповідно до цих вимог власник тварини, який ввозить тварину в країну Європейського Союзу повинен зареєструвати тварину за місцем утримання, провести процедуру електронної ідентифікації, мати ветеринарний паспорт міжнародного зразка, провести вакцинацію проти сказу, отримати ветеринарний сертифікат про стан здоров'я тварини, мати довідку про аналіз крові на титрування антитіл, а також придбати ліцензований контейнер для транспортування тварини. Крім того, особа, яка бажає здійснити перевезення тварини, повинна отримати довідку про племінну цінність тварини з вказівкою її оціночної вартості, а також у разі потреби отримати погодження уповноваженого сільськогосподарського Міністерства країни в'їзду [8].

Виходячи з вищевикладеного, можна зробити висновок, що передбачено велику кількість документів, необ-

хідних для перевезення тварин авіаційним транспортом, що може спричиняти незручності для власників тварин. Проте регламентовані вимоги є необхідними для забезпечення безпеки пасажирів, авіаперсоналу та самих тварин.

Варто зауважити, що авіаперевізник не відповідає за травмування, втрату, захворювання або загибель тварин, які сталися внаслідок відмови у ввезенні їх до країни пункту призначення або транзиту, якщо такої шкоди не заподіяно внаслідок недбалства авіаперевізника [3]. Тому власникам тварин потрібно звертати особливу увагу на можливу наявність заборон щодо ввезення певних видів тварин до країн призначення та інші вимоги законодавства щодо перевезення тварин, попередньо узгоджуючи умови з авіакомпаніями.

Надзвичайно важливим також є забезпечення тварин нормальними умовами під час перевезення авіаційним транспортом. Зокрема, під час транспортування тварин повинні задовольнятися їх потреби в їжі та воді, має бути забезпечений захист від шкідливого для них зовнішнього впливу. Транспортний засіб, призначений для перевезення тварин, повинен бути спеціально оснащений для того, щоб виключати травмування або загибель тварин. Під час завантаження і розвантаження тварин з авіатранспорту повинні використовуватись пристрої і прийоми, що виключають травмування і загибель тварин. При цьому варто зазначити, що перевезення тварин різних видів має проводитись роздільно, за винятком видів, які природно контактують один з одним або є нейтральними один до одного. Загиблі тварини і такі, які не підлягають подальшому транспортуванню, мають бути усунуті від інших тварин на першій же стоянці [10]. Таким чином, забезпечення умов для безпечного та зручного перевезення тварин авіаційним транспортом є важливим як для якісної роботи авіаперсоналу, так і для комфорту та безпеки пасажирів (власників / супроводжуючих тварин, які перевозяться, а також пасажирів без тварин).

Висновки. Отже, виходячи з викладеного, можна зробити висновок про те, що правове регулювання перевезення тварин повітряним транспортом передбачає чітке дотримання перевізниками та власниками тварин ветеринарних вимог та умов безпеки польотів. Належна підготовка документів, а також самої тварини до авіаперевезення гарантує комфортне перевезення авіатранспортом, а також убезпечує її власника від негативних наслідків.

ЛІТЕРАТУРА

1. Повітряний кодекс України : Закон України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 48-49. Ст. 536.
2. Про затвердження Правил транспортування тварин : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 листопада 2011 р. № 1402. *Офіційний вісник України*. 06.02.2012 р. № 8. Стор. 24. Стаття 294. Код акту 60263/2012.
3. Про затвердження Авіаційних правил України «Правила повітряних перевезень та обслуговування пасажирів і багажу» : Наказ Державної авіаційної служби України від 26 листопада 2018 р. № 1239. *Офіційний вісник України*. 05.03.2019 р. № 18. Стор. 65. Стаття 626. Код акту 93542/2019.
4. Європейська конвенція про захист тварин при міжнародному перевезенні від 13.12.1968 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_227 (дата доступу: 30.12.2019).
5. Перевезення тварин. Офіційний сайт Авіакомпанії «Міжнародні Авіалінії України» URL: <https://www.flyuia.com/ua/ua/information/traveling-with-pets> (дата доступу: 30.12.2019).
6. Про затвердження Правил заповнення, зберігання, списання ветеринарних документів та вимог до їх обліку : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 01.08.2014 р. № 288. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1202-14> (дата доступу: 30.12.2019).
7. Про ветеринарну медицину : Закон України від 26.06.1992 р. № 2498-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12> (дата доступу: 30.12.2019).
8. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 р. №4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата доступу: 30.12.2019).
9. Регламент Європейського Парламенту і Ради по ветеринарно-санітарним вимогам від 26 травня 2003 р. URL: <https://www.fsvps.ru/fsvps-docs/ru/laws/eu/998-2003.pdf> (дата доступу: 30.12.2019).
10. Про захист тварин від жорстокого поводження : Закон України від 21.02.2006 р. № 3447-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15> (дата доступу: 30.12.2019).